

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 24 lipca 2025 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Andrzej Tomczyk (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Jerzy Grubba

SSN Małgorzata Wąsek-Wiaderek

Protokolant Kinga Sternik

przy udziale prokuratora Prokuratury Krajowej Marka Zajkowskiego
w sprawie **T. J. i R. N.** skazanych z art. 228 § 3 k.k. i in.,
po rozpoznaniu w Izbie Karnej na rozprawie
w dniu 24 lipca 2025 r.
kasacji wniesionych przez obrońców
od wyroku Sądu Okręgowego w Przemyślu
z dnia 16 grudnia 2021 r., sygn. akt II Ka 214/21,
zmieniającego wyrok Sądu Rejonowego w Przemyślu
z dnia 2 października 2019 r., sygn. akt II K 746/17,

- 1. na podstawie art. 439 § 1 pkt 2 k.p.k. w zw. z art. 536 k.p.k. uchyla
zaskarżony wyrok i przekazuje sprawę Sądowi Okręgowemu w
Przemyślu do ponownego rozpoznania w postępowaniu
odwoławczym;**
- 2. zarządza zwrot oskarżonym uiszczonych opłat od kasacji.**

Jerzy Grubba Andrzej Tomczyk Małgorzata Wąsek-Wiaderek

UZASADNIENIE

Prawomocnym wyrokiem Sądu Okręgowego w Przemyślu z 16 grudnia 2021 r., sygn. akt II AKa 214/21, wydanym po ponownym rozpoznaniu sprawy:

I. T. J. został skazany za przestępstwa zakwalifikowane:

a) z art. 228 § 3 k.k. w zw. z art. 12 w zw. z art. 65 § 1 k.k.;

b) z art. 86 § 3 k.k.s. i art. 63 § 2 k.k.s. i art. 54 § 2 k.k.s. w zw. z art. 6 § 2 k.k.s. w zw. z art. 7 § 1 k.k.s. w zw. z art. 37 § 1 pkt 2 k.k.s.

na kary łączne 2 lat pozbawienia wolności i 300 stawek dziennych grzywny przy ustaleniu wysokości stawki na 100 zł;

II. R. N. został skazany za przestępstwa zakwalifikowane:

1. z art. 228 § 3 k.k. w zw. z art. 12 w zw. z art. 65 § 1 k.k.;

2. z art. 86 § 3 k.k.s. i art. 63 § 2 k.k.s. w zw. z art. 63 § 6 k.k.s. i art. 54 § 2 k.k.s. w zw. z art. 6 § 2 k.k.s. w zw. z art. 7 § 1 k.k.s. w zw. z art. 37 § 1 pkt 2 k.k.s.

na kary łączne 2 lat pozbawienia wolności i 150 stawek dziennych grzywny przy ustaleniu wysokości stawki na 120 zł.

Wyrok ten został zaskarżony kasacjami obrońców skazanych.

Obrońca T. J. - adw. B. L. zarzuciła rażące naruszenie prawa, mogące mieć istotny wpływ na treść wydanego orzeczenia w postaci obrazu przepisów prawa procesowego, a mianowicie:

- art. 442 § 3 k.p.k. w zw. z art. 518 k.p.k. w zw. z art. 8 k.p.k.;

- art. 442§3 k.p.k. w zw. z art. 518 k.p.k. w zw. z art. 8 k.p.k. w zw. z art. 424 § 1 pkt 2 k.p.k.;

- art. 442 § 3 k.p.k. w zw. z art. 518 k.p.k. w zw. z art. 8 § 1 i 2 k.k.s.;

- art. 440 k.p.k. w zw. z art. 413 § 2 k.p.k. w zw. art. 424 k.p.k.;

- art. 433 § 2 k.p.k. w zw. z art. 7 k.p.k. (dwukrotnie);

- art. 170 § 1 k.p.k. w zw. z art. 4 k.p.k., art. 6 k.p.k.;

- art. 6 k.p.k. w zw. z art. 440 k.p.k.

i wniosła o „uchylenie wyroku Sądu Okręgowego w Przemyślu z dnia 08.07.2020 r. w części dotyczącej T. J. i przekazanie sprawy Sądowi Okręgowemu do ponownego rozpoznania.”

Obrońca R. N. – adw. A. M. zarzucił rażące naruszenie przepisów prawa, mające istotny wpływ na treść wydanego wyroku:

- art. 442 § 3 k.p.k. w zw. z art. 518 k.p.k.;
- art. 170 § 1 pkt. 2 i 5 k.p.k.

i wniósł o „uchylenie zaskarżonego wyroku oraz uniewinnienie oskarżonego ewentualnie o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania właściwemu Sądowi.”

Obrońca R. N. – adw. B. L. zarzuciła rażące naruszenie przepisów:

- art. 170 § 1 k.p.k. w zw. z art. 4 k.p.k., art. 6 k.p.k.;
- art. 6 k.p.k. w zw. z art. 440 k.p.k.

i wniosła o „uchylenie wyroku Sądu Okręgowego w Przemyślu z dnia 08.07.2020 r. w części dotyczącej R. N. i przekazanie sprawy Sądowi Okręgowemu do ponownego rozpoznania.”

W pisemnej odpowiedzi na kasację prokurator wniósł o ich oddalenie jako oczywiście bezzasadnych.

W dniu 10 marca 2025 r. do Sądu Najwyższego wpłynął wniosek obrońcy T. J. o wstrzymanie wykonania zaskarżonego wyroku, w uzasadnieniu którego podniesiono, że zaskarżony kasacją wyrok został wydany przez sędziego Sądu Okręgowego w Przemyślu X. Y., co – wobec powołania go na to stanowisko przez Krajową Radę Sądownictwa ukształtowaną przez ustawę z dnia 8 grudnia 2017 r. – powoduje, iż zachodzi wysokie prawdopodobieństwo, że prawomocne orzeczenie w niniejszej sprawie zostanie uchylone z uwagi na zaistnienie bezwzględnej przyczyny odwoławczej z art. 439 § 1 pkt 2 k.p.k. Okoliczność tę podniósł również w piśmie skierowanym do Sądu Najwyższego skazany R. N..

W toku rozprawy kasacyjnej Sąd Najwyższy postanowił na podstawie art. 436 k.p.k. ograniczyć rozpoznanie sprawy do sygnalizowanego uchybienia, podlegającego uwzględnieniu z urzędu i ujawnił wyroki wydane przez Sąd Najwyższy w sprawach o sygn.: III KK 189/24, III KS 1/25, III KK 621/24 oraz dokumentację dotyczącą sędziego X. Y. zgromadzoną w aktach sprawy III KK 189/24.

Obrońcy skazanych oraz prokurator zgodnie wnieśli o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy Sądowi Okręgowemu w Przemyślu do ponownego rozpoznania w postępowaniu odwoławczym.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Wniesione przez obrońców kasacje okazały się skuteczne, gdyż z ich powodu doszło do uchylenia zaskarżonego wyroku Sądu odwoławczego i przekazania sprawy temu Sądowi do ponownego rozpoznania. O takim rozstrzygnięciu zdecydowało stwierdzenie przez Sąd Najwyższy wystąpienia na etapie postępowania przed Sądem drugiej instancji bezzwzględnej przyczyny odwoławczej określonej w art. 439 § 1 pkt 2 k.p.k., sygnalizowanej w pismach złożonych po wniesieniu kasacji.

Ugruntowane orzecznictwo Sądu Najwyższego, Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej oraz Europejskiego Trybunału Praw Człowieka jednoznacznie wskazuje na to, że problem niezależności i właściwej kompozycji sądów, w składzie których zasiadają osoby przedstawione Prezydentowi Rzeczypospolitej Polskiej przez Krajową Radę Sądownictwa ukształtowaną w trybie określonym przepisami ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. o zmianie ustawy o Krajowej Radzie Sądownictwa oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2018 r., poz. 3) do powołania na stanowisko sędziego ma charakter systemowy.

Problematyka nabiera szczególnego wymiaru co do sędziów, których kariery, m.in. w strukturze sądownictwa powszechnego były nietypowe o tyle, że awanse do sądów wyższych instancji lub na stanowiska funkcyjne miały bezprecedensowo szybki charakter.

Sąd Najwyższy w niniejszym składzie podziela w pełni wywody zawarte w uzasadnieniach wyroków w sprawach rozpoznawanych już przed tym Sądem w odniesieniu do sędziego X. Y., ujawnionych w toku rozprawy kasacyjnej. Powstały one w oparciu o analizę chronologii kariery sędziego X. Y. po 2015 r. i szczegółowo omówione realia jego ścieżki awansowej.

Sędzia ten został powołany na stanowisko sędziego Sądu Rejonowego w Jarosławiu z dniem 30 października 2003 r., a nominację odebrał 18 grudnia 2003 r. W październiku 2018 r. nie uzyskał pozytywnej opinii Kolegium Sądu Okręgowego w Przemyśle na delegowanie do orzekania w Sądzie Okręgowym w Przemyśle (uzyskał tylko jeden głos za przy 4 przeciw i 2 wstrzymujących się). Sędzia ten podpisał listę poparcia dla sędziów G. F. oraz R. P., którzy kandydowali do KRS w 2018 r. Następnie stanął do konkursu na wolne stanowisko sędziego Sądu

Okręgowego w Przemyślu obwieszczone w Monitorze Polskim z 2019 r., poz. 179. Z opinii sędziego wizytatora wynikało, że sędzia Y. dysponuje odpowiednią wiedzą prawniczą oraz doświadczeniem zawodowym i spełnia wszelkie wymogi (formalne i merytoryczne) do przedstawienia jego kandydatury na stanowisko sędziego Sądu Okręgowego. Do jednego wolnego miejsca kandydował także sędzia Sądu Rejonowego w Przemyślu - X.1 Y.1. Obaj kandydaci uzyskali takie same wyniki w czasie głosowania zespołu opiniującego w KRS i dostali obaj rekomendację. Z protokołu posiedzenia plenarnego KRS wynika, że znana była okoliczność, iż sędzia X.1 Y.1 był delegowany do orzekania w Sądzie Okręgowym w Przemyślu, natomiast członek zespołu opiniującego poinformował członków KRS, iż zespół nie znalazł pomiędzy nimi jakiegokolwiek różnicy. Dlatego dużym zaskoczeniem jest, że w głosowaniu tajnym X. Y. uzyskał 11 głosów za, 0 „przeciw” oraz 3 „wstrzymujące się”, a X.1 Y.1 (mający już doświadczenie w orzekaniu w SO) tylko 1 głos „za”, 3 „przeciw” i 10 „wstrzymujących się”. Z uchwały KRS nr [...] wynikało, że o wyborze kandydatury X. Y. „zadecydował całokształt okoliczności sprawy, a w szczególności wieloletnie doświadczenie zawodowe zdobyte w trakcie pracy na stanowisku asesora sądowego i sędziego sądu rejonowego oraz podczas pełnienia funkcji administracyjnych w sądach powszechnych. Posiada wszechstronną, stale pogłębianą wiedzę prawniczą, którą umiejętnie wykorzystuje w praktyce zawodowej, co znalazło odzwierciedlenie w ocenie jego pracy. Przeważającym kryterium przyjętym przez Krajową Radę Sądownictwa był dłuższy staż orzeczniczy Pana X. Y. na stanowisku sędziego, który daje rękojmię należytego wykonywania obowiązków orzeczniczych na stanowisku sędziego sądu okręgowego w Sądzie Okręgowym w Przemyślu.” W efekcie 18 grudnia 2020 r. sędzia X. Y. otrzymał od Prezydenta akt powołania na stanowisko sędziego Sądu Okręgowego w Przemyślu.

Na szczególną uwagę zasługuje okoliczność, że sędzia ten nie tylko podpisał listy poparcia kandydatom do niekonstytucyjnego ciała jakim jest KRS w 2018 r., ale także udzielił poparcia tym samym kandydatom w 2022 r. (G. F. oraz R. P.).

Dostrzegalne są zatem związki sędziego X. Y. z Krajową Radą Sądownictwa, a przede wszystkim akceptacja bezprawnych działań związanych z tzw. reformami sądownictwa. Rodzi to poważne wątpliwości czy sąd jest niezależny i bezstronny,

gdy członek jego składu zawdzięcza swoją pozycję w strukturach wymiaru sprawiedliwości ustalonymi również w niniejszym postępowaniu bliskimi i bezkrytycznymi relacjami z tym środowiskiem. Wobec tego, że każdy obserwator wymiaru sprawiedliwości może dostrzec, iż ścieżka awansu zawodowego sędziego zależna jest od zbieżności jego postępowania z oczekiwaniami władzy, nie jest dopuszczalne jednoczesne uznanie, że w innej sferze aktywności, w tym w orzekaniu, te zbieżności zupełnie znikają.

W tej sytuacji, tak jak i w wypadku wcześniej przeprowadzonych testów, i w niniejszej sprawie stwierdzić należy, że okoliczności, w jakich sędzia X. Y. został powołany na kolejne stanowisko sędziowskie, mogą wzbudzić w przekonaniu jednostek uzasadnione wątpliwości co do niezależności od czynników zewnętrznych składu sądu utworzonego z jego udziałem, w szczególności od bezpośrednich lub pośrednich wpływów władzy wykonawczej. Sąd taki był zatem nienależycie obsadzony w rozumieniu art. 439 § 1 pkt 2 k.p.k.

Zaprezentowana ocena postępowania sędziego poddanego testowi nie kwestionuje jego kwalifikacji i umiejętności zawodowych, predestynujących go – być może – do zajmowania najwyższych stanowisk w wymiarze sprawiedliwości. Rzecz jednak w tym, że postępując w ustalony sposób, aprobował niekonstytucyjne procedury, więcej – uczestniczył w nich nie tylko zgłaszając swoją kandydaturę, ale aktywnie działając na rzecz osób ubiegających się o objęcie stanowisk w nowotworzonej Krajowej Radzie Sądownictwa. Sam zaś wykorzystywał tę sytuację, w części prokurowaną osobiście, do zajmowania stanowisk w sądownictwie powszechnym. Zaś w dążeniu do ich obejmowania nie wzbudziło w nim najmniejszej refleksji i nie powstrzymało jednoznaczne w swej wymowie orzecznictwo, zarówno Sądu Najwyższego, jak i Europejskiego Trybunału Praw Człowieka czy Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej.

W zaistniałej sytuacji, potwierdzającej wystąpienie wskazanej bezwzględnej przesłanki odwoławczej, zaskarżony wyrok należało uchylić, a sprawę przekazać Sądowi Okręgowemu w Przemyślu do ponownego rozpoznania. Wszak zadania sądów nie można sprowadzać tylko do kontroli przestrzegania prawa przez obywateli. Jak słusznie podkreślił to Sąd Najwyższy w uzasadnieniu wyroku z 8 listopada 2023 r., sygn. akt III KK 239/23, „głównym zadaniem sądów jest (...)

kontrola przestrzegania praw obywatelskich przez Państwo i jego funkcjonariuszy. Funkcji tej nie da się realizować bez zachowania niezawisłości i przekonania obywateli, że sprawujące wymiar sprawiedliwości sądy są rzeczywiście bezstronne.”

W związku z tym rozstrzygnięciem przedwczesne byłoby rozpoznanie przez Sąd Najwyższy zarzutów podniesionych w kasacjach, których problematyka nie powinna zniknąć z pola widzenia w ponowionym postępowaniu apelacyjnym, prowadzonym w składzie sądu spełniającym wymagania przewidziane w art. 45 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej.

Z przytoczonych powodów Sąd Najwyższy orzekł jak na wstępie.

[JJ.]

[r.g.]

Jerzy Grubba Andrzej Tomczyk Małgorzata Wąsek-Wiaderek